

2015 után kisebb modernizálás is elegendő lesz, ahol lényegében már megvalósították a statisztikai szolgálatok egyetértésével kidolgozott (kellően kiforrott) korábbi ajánlásokat. Más a helyzet az olyan statisztikai szolgálatok esetében, ahol a szabvány érvényesítése szinte forradalmi változásokkal járhat. A továbbfejlesztés lényeges kérdése, hogy a modernizálás további ajánlásai, azok infrastruktúrái milyen erőforrásokkal lesznek megvalósíthatók, és milyen pénzügyi háttér támogatja azok (nemzeti és globális) hasznosítását.

A stratégiai feladatokhoz tartozik a hivatalos statisztikák megjelenítése. A felhasználók a „védjegy” hitelességét elfogadva információkhoz juthatnak, nemcsak nemzeti keretek között, hanem világméretben is. A továbbfejlesztett statisztikai kommunikáció védi a bizalmas adatot, a nyilvános módszertan garantálja mind a minőséget, mind a közlés időszerűségét, relevanciáját. Sok adatbázis ajánl információt, de azok rendszerint nem érik el a statisztikai szolgálat pártatlanságát, adatsorainak konzisztens és koherens minőségét. Az adatbázisokat használók különbözősége is lényeges az üzenetek összeállításában, hiszen az igényes kutatók, tudományos elemzést készítőik mellett tömegesen látogatják a világhálót kevésbé képzett érdeklődők is. A bevált megoldások mellett felhasználhatják a tájékoztatás újabb csatornáit is.

TÁRGYSZAVAK: hivatalos statisztika, modernizálás, digitális tájékoztatás, Eurostat, ENSZ Statisztikai Hivatala (UNSD), ENSZ EGB

NÁDUDVARI ZOLTÁN

4/2015

Az információs és kommunikációs technológiák használata a Bolgár Statisztikai Hivatalban

Деян Славов: Организация на работата в НСИ и ТСБ с приложение на ИКТ в статистическата дейност

Статистика, 2014. 4. sz. 67–99.

URL: http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/publications/sp_STATISTIKA_4_2014.pdf

A modern statisztika képes alkalmazkodni az állandóan változó társadalmi igényekhez, megbízható, összehasonlítható adatokat szolgáltatni, biztosítani az információk védelmét a nemzetközi szabványokkal összhangban. A Bolgár Statisztikai Hivatal információs és kommunikációs technológiáit elemző cikk

az új eszközök – web- és telefonos interjúk, felhőalapú számítástechnika, a GPS- (Global Positioning System, Globális Helymeghatározó Rendszer) és GIS- (Geographic Information System, földrajzi információs rendszer) technológia – statisztikai alkalmazásának lehetőségeire hívja fel a figyelmet. Ezekkel az új technikákkal javítható és megkönnyíthető a területi szervek munkája, elsősorban – a jelenleg döntően hagyományos papíralapú eszközökkel végzett – adatfelvételekben, illetve a nem korrekt válaszadók szankcionálásban. Az összegyűjtött adatok feldolgozásához, elemzéséhez néhány területi szerv már használ olyan szoftvereket, amelyek kiszűrik a hibás, illetve ellentmondó adatokat. A jövőben ezeket központi irányítással egységesen szeretnék alkalmazni az összes területen, kiegészítve azokat az idősorokat, a klaszteranalízist, a kereszttáblákat és a grafikus megjelenítést támogató funkciókkal. Emiatt a Bolgár Statisztikai Hivatalban az informatikai eszközök modernizálása elképzelhetetlen a DOS-alapú feldolgozások új alapokra helyezése, az összes gép központi leltárba vétele és a Windows 7 operációs rendszerre történő átállás nélkül. Kiemelt feladat a gazdasági folyamatok szabályozását elősegítő tartalomkezelő rendszerek használata, illetve a felhőalapú technológia és az adattárházak (Data Warehouse) használatával kialakított e-kormányzás elfogadtatása.

TÁRGYSZAVAK: információs technológia, statisztikai szervezet, statisztikai adatgyűjtés, Bulgária

BEDECS ÉVA

Gazdaság

5/2015

A kanadai feldolgozóipari és szolgáltató ágazatok vállalatainak értékesítése és a termelékenység alakulása 2000 és 2007 között

John R. Baldwin – Amélie Lafrance: Firm turnover and productivity growth in Canadian manufacturing and services industries, 2000 to 2007

Journal of Industry, Competition and Trade, 2014. 2. sz. 173–205.

URL: <http://link.springer.com/article/10.1007%2F10842-013-0155-z>

DOI: 10.1007/s10842-013-0155-z

A Kanadai Statisztikai Hivatal (Statistics Canada) tanulmányorozata a vállalatdemográfia ágazati adatainak elemzésével foglalkozik, ezen belül az újon-

nan alapított, a túlélő és az évente megszűnő vállalatok mutatóival. A kanadai vállalati szektor termelékenységének alakulása szerkezeti változásokkal függ össze, a meglévőknél versenyképesebb, piaci arányukat tekintve gyors fejlődésre képes újak megjelenésével, és ezzel egyidejűleg a megszűnők viszonylag kedvezőtlenebb teljesítményeinek elmaradásával. A feldolgozóipar és a kiskereskedelem 2000 és 2007 közötti adatsorait összehasonlították az alábbi hét szolgáltató ágazat mutatóival: a nagykereskedelem, a légi és a közúti szállítás, a tárolás, a hírközlés és kommunikáció, a gazdasági szolgáltatók és a pénzügyi szolgáltatások. A szokásos indikátorokat alkalmazták: az új és a megszűnő vállalatok számaránya az ágazat összes bejegyzett egységének százalékában (az alapítás intenzitása), továbbá az újonnan belépők túlélési valószínűsége a működés éveit szerint. Az ágazati mutatók kifejezik az újonnan alapított vállalatok átlagos értékesítési árbevételét a korábban is működők szintjéhez mérten, valamint a piaci részesedésüket az ágazatuk értékadatában (az alapítás hatékonysága). A 2000 és 2007 közötti időszakban a kanadai szolgáltató ágazatokba újonnan belépők említett intenzitási, illetve hatékonysági mutatói között nagyok az eltérések, ugyanakkor a megszűnési ráták egymáshoz közeli a vizsgált ágazatokban. A piacra lépés gazdasági és hatósági korlátai eltérők a vizsgált ágazatokban, viszonylag egyszerűbb például a kiskereskedelmi tevékenységek indítása (méretkülönbözet is kisebb), mint például a légi szállítás vagy a pénzügyi szolgáltatások vállalat alapítása. Ennek megfelelően sokféle az újonnan belépők piaci részesedése, valamint termelékenységmutatójának megváltozása a megszűnő vállalatok helyébe lépő újabb, hatékonyabb kapacitások miatt. A tanulmány sorozat mutatóit meghatározták a vizsgált feldolgozóipari, kereskedelmi és szolgáltató ágazatokban korábban is működők termelékenységének növekedésére is, összehasonlítva azok szerves fejlődésének hatását a vállalati demográfiából következő cserélődés hatásaival.

TÁRGYSZAVAK: vállalatok, feldolgozóipar, szolgáltató ágazat, piaci verseny, értékesítési árbevétel, termelékenység, Kanada

6/2015

A szakpolitika alapmutatói a környezeti innováció, a termelés vertikális integrációja alakulásáról az EU statisztikáiban

Massimiliano Mazzanti – Giovanni Marin – Susanna Mancinelli – Francesco Nicolli: Environmental innovation adoption, sector upstream/downstream integration and policy. Evidence from the EU *SEEDS Working Paper*, 2014. 18. sz. 1–22.

URL: <http://www.sustainabilityseeds.org/papers/RePec/srt/wpaper/1814.pdf>

A klímaváltozásnak és a környezeti tényezőkkel kapcsolatos innovációnak a feltételei túlnyúlnak a vállalatok, illetve ágazataik határain. A szakpolitika fontos feladata a felismert gazdasági, innovációs korlátok kezelése. Az európai országok gazdasági és környezeti, valamint az ezekkel kapcsolatos innovációs teljesítményeinek összehasonlításai az Európai Unió innovációs felmérésének (*Community Innovation Survey – EU CIS*) mutatóit alkalmazzák. A szakpolitika szigorúságát jellemzi például az egységnyi hozzáadott értékre jutó szén-dioxid-kibocsátás mutatója országok szerint, egyrészt a kitermelő, másrészt a végterméket előállító ágazatokban. A vizsgált ágazatok innovációit azonban sok egyéb tényező is segítheti, többek között olyan hajtóerők, mint a kisebb környezeti terhelést célzó innovációk megvalósítása a nagy emissziót okozó kitermelő ágazatokban, vagy a nem fejlesztő vállalat piaci hátránya a beszerzők döntéseiben. A környezeti szabályozások (már hatályos és a vállalatok által feltételezett) ösztönzéseit meghaladja a szén-dioxid-kibocsátás összehangolt mérséklésére törekvő termelési kapcsolat. A 2006 és 2008 közötti innovációs adatsorok elemzése a belga, a cseh, a német, az észt, a finn, a francia, a magyar, az ír, az olasz, a litván, a holland, a lengyel, a portugál, a román, a svéd és a szlovák mutatósorozatokat tartalmazza.

TÁRGYSZAVAK: szén-dioxid-kibocsátás, hozzáadott érték, környezeti szabályozás, innováció, nemzetközi összehasonlítás, Európai Unió

7/2015

Az adatszolgáltatás kötelezettsége és terhelései az osztrák gazdaságstatisztikában. A „Belastungsbarometer” felmérés eredményei, 2001–2013.

Markus Fröhlich – Ulrike Oschischnig – Norbert Rainer: Meldepflichten und Belastung der Wirtschaft durch Erhebungen von Statistik Austria 2001–2013; Ergebnisse des Belastungsbarometers *Statistische Nachrichten*, 2014. 7. sz. 533–543.

URL: http://www.statistik.at/web_de/static/meldepflichten_und_belastung_der_wirtschaft_durch_erhebungen_von_statistik_077572.pdf

Az osztrák statisztikai hivatal (Statistik Austria) évente értékeli adatgyűjtési programjának terhelését. A 2013. évi jelentők száma mintegy 51 ezer gazdasági szervezet volt. Ez a szám az előző évhez képest 1300-zal több. Ez az eltérés azzal indokolható, hogy 2012-ben volt a munkaerőköltség felmérése. Az adatszolgáltató vállalatok több mint felének, 54,5%-ának csak egyetlen adatszolgáltatási kötelezettsége van, további 29,1%-uk kétféle, 16,4%-uk három vagy többféle kérdőívre küld választ. A bejegyzett működő vállalatok 12,9%-a teljesít kötelező statisztikai adatszolgáltatást, ennek 2013. évi időigénye összesen több mint 774 ezer óra, az előző évinél 3,2%-kal nagyobb. A már 2001-ben is teljesített statisztikai jelentések terhei 2013-ig átlagosan 17,2%-kal csökkentek. A változást elősegítette a kisebb mintakeret, a válaszlásra előírt küszöbszintek (például a mikrovállalatokat mentesítő) növelése, az ország adminisztratív állományainak nagyobb mértékű hasznosítása. A hivatal az elektronikus adatgyűjtés alkalmazott eszközeivel, eljárásaival is csökkentette az adatszolgáltatók terheit. Az EU jogszabályai több új adatgyűjtést is elrendeltek, az elemzés tételesen meghatározta azok 2013. évi terheit. A terhelés mérése többek között a következő osztrák vállalati adatgyűjtésekre vonatkozik: havi gazdaságstatisztikai (STS) jelentés, éves szerkezeti (SBS) gazdaságstatisztikai jelentés, feldolgozóipari termékek éves (PRODCOM) jelentése, havi külkereskedelmi (INTRASTAT) jelentés, a termékek, illetve a szolgáltatások termelői árjelentése, külkereskedelmi árjelentés, szállító ágazatok teljesítményeinek jelentése, jelentés a külföldi irányítású új osztrák leányvállalatokról, valamint az ausztriai székhelyű anyavállalatok külföldi leányvállalatairól. A munkaerő költségéről 2013-ban küldött jelentés csak négyévente ismétlődik. Az elemzés

gazdasági ágazatok szerinti bontásban tartalmazza az itt említett adatgyűjtésekre kijelölt vállalatok számát a regiszter aktuális állománya alapján.

TÁRGYSZAVAK: adatszolgáltatók terhelése, gazdaságstatisztikák, jelentések időráfordítása, mintavételi keret, statisztikai regiszter, Ausztria

NÁDUDVARI ZOLTÁN

8/2015

A multinacionális csoport belső kereskedelmének elemzése az Eurostat vállalatcsoport-regisztere (EuroGroups Register – EGR) alapján

Ilda Duarte Fernandes: Ansätze zu einer Analyse mithilfe des EuroGroups-Registers *Wirtschaft und Statistik*, 2014. november. 648–656.
URL: https://www.destatis.de/DE/Publikationen/WirtschaftStatistik/Aussenhandel/IntrafirmTrade_112_014.pdf?blob=publicationFile

A német statisztikai szolgálat kísérleti feldolgozást végzett a globális vállalatcsoportokon belül forgalmazott áruk követésére. Az INTRASTAT külkereskedelmi adatok keretéből kiválasztott németországi exportőrök és a külföldi importőrök mikroadatait a közösségi adószámok nyilvántartása (VAT Information Exchange System – VIES) azonosította. A vizsgált 2012. évi kivitel partnerei ebben az elemzésben tizenegy uniós tagállam azonosított importáló vállalatai voltak. A termékek 2012. évi német kivitelében a spanyol (17,5), portugál (13,2), cseh (10,9), dán (7,4), finn (7,2), román (7,1), magyar (5,9), bolgár (2,9) lett (1,8), belga (0,6) és szlovák (0,4%) csoporttagoknak szállított áruk értéke a zárójelben megadott részesedésű. Az Eurostat vállalatcsoport-regisztere (EGR) itt azokat a külföldi adóalanyokat azonosítja, amelyek azonos csoportba tartoznak a németországi exportot jelentő jogi egységgel. Javíthatná a csoporton belüli termelési kapcsolatok elemzését, ha az EGR kiegészítésként a jogi egységek közösségi adószámát is rögzítené, mivel az adózás és a számvitel hatályos jogszabályai révén jobban felmérhetők az uniós tagállamokban működő jogi egységek csoportjai külkereskedelmi kapcsolataikkal. A csoportok elemzésénél a közösségi adószám (VIES) összekapcsolható a tagállamok saját statisztikai azonosító rendszerével, valamint a kereskedelmi cégadatbázisok azonosítóival.

TÁRGYSZAVAK: közösségi adószámrendszer, nemzeti statisztikai regiszter, globális vállalatcsoport, csoporton belüli kivitel, INTRASTAT, Németország

NÁDUDVARI ZOLTÁN

9/2015

A munkavállalók és a vállalatok mobilitásának alakulása az importverseny és a technológiai változások hatására

Selva B. Baziki – Rita Ginja – Teodora Borota Milicevic: Import competition and technological changes: mobility of workers and firms

Uppsala University Job Market Paper, 2014. november 17. 1–44.

URL: http://www.nek.uu.se/digitalAssets/244/244062_3baziki-s-wageandfirmjmp.pdf

Svédország feldolgozóiparának foglalkoztatási helyzete a vizsgált, 1996 és 2010 közötti időszakban egyrészt a technológia változásaival, másrészt a növekvő importversennyel összefüggésben értékelhető. A munkahelyek az ország ipari ágazataiban eltérő mértékben érintettek például a kínai termékek importjában, valamint az infokommunikációs technológiák (IKT) termelési funkcióiban. Ezek a tényezők a bérek, a keresetek közötti egyenlőtlenségekre is hatással vannak. A technológia fejlettsége szerinti rangsorban hátra sorolt ipari ágazatokban mind a képzettség, mind a bér és kereset elmarad az országos átlagoktól. A korszerűtlen ipari ágazat nehezebben tarthatja meg a munkahelyeit a kínai import alakulásával modellezett globális versenyben. Az idősorok összehasonlító elemzése az 1996–2000-es és a 2001–2007-es időszakokra vonatkozik. Miután 2001-től Kína a WTO tagja lett, az utóbbi hét évben ugrásszerűen ipari termékeinek exportja. A vizsgált ipari ágazatok munkaerőforgalmában is megmutatkozik a 2001-től megnövekvő importverseny szelektív hatása. A fejlettebb technológiájú vállalatok a válság előtt a globális verseny mellett is növelni tudták a munkahelyeik számát, ugyanakkor az állásvesztés főként a kevésbé fejlett (egyben alacsonyabb bérű) svéd vállalatokat érintette.

TÁRGYSZAVAK: foglalkoztatás, bérek egyenlőtlensége, munkaadók és alkalmazásban állók mikroadatai, technológiai fejlettség, Svédország

NÁDUDVARI ZOLTÁN

10/2015

A multinacionális társaságok összevont kereskedelmi és befektetési jövedelmének kapcsolata a transzferárazással

Vincent Vicard: Transfer pricing of multinational companies, aggregate trade and investment income
Szerző, 2014. október. 1–23.

URL: http://vicard.univ.free.fr/vicard_transferpricing.pdf

A globális vállalatcsoportok törekvése az, hogy az optimális adózást többek között a transzferárazással érik el. A multinacionális társaságok olyan államokban számolják el a profit tekintélyes részét, amelyek adókulcsai viszonylag alacsonyak. A francia vállalati adatok alapján megállapítható, hogy a csoportokon belül a kivitel és a behozatal árai nem a szokásos kereskedelmi ügyeletek (*arm's length trade*) szintjének felelnek meg. A csoport (multinacionális vállalat – MNE) a tulajdonában levő immateriális eszköz (licenc, márkahasználat) alapján a jövedelem egy részét kivonhatja a termelést végző országból. Ezek szisztematikus torzításokat okoznak az országok külkereskedelmi mérlegében, továbbá a külföldi közvetlen beruházások hozamaiban, illetve az eszközök és források nemzetközi elszámolásában is megmutatkoznak, növekvő tendenciával. A franciaországi vállalati jövedelmek adóalapját megcsapolja, hogy a csoport anyavállalata a transzferárral a profit egy részét a kisebb adóterhű országokba csoportosítja át.

A francia vállalatok jövedelemadója a harmadik legnagyobb az OECD-országok közül, bár a 2012. évi adókulcs 3,3%-kal kisebb, mint a 2000. évi, ugyanakkor a mérséklés az OECD egészében ennek több mint kétszerese (átlagosan 7,1 százalékpont) volt. A regressziós elemzés szerint a franciaországi és a külföldi vállalati jövedelemadó között felmerülő tíz százalékpontnyi különbség a csoporton belüli kivitel árait átlagosan 2,2%-kal csökkenti (ez mérsékli az árbevételt), a csoporton belüli behozatal árait viszont átlagosan 2,4%-kal növeli (ez nagyobb beszerzési költséget okoz). A teljes külkereskedelmi mérleget 2008-ban mintegy 9,2%-kal rontották a csoportok transzferárai, a francia export emiatt 0,7%-kal kisebb, az import pedig 0,5%-kal nagyobb, mint a torzítások nélküli piaci árakon lenne.

TÁRGYSZAVAK: globális vállalatcsoport, vállalati jövedelemadó, profit-átcsoportosítás, FDI transzferárazás, külkereskedelmi mérleg, Franciaország

NÁDUDVARI ZOLTÁN

11/2015

Feltámadnak-e a kis- és középvállalkozások a gazdasági válság után?

Люба Янева: Възстановяват ли се малките и средните предприятия от икономическата криза? *Статистика*, 2014. 4. sz. 167–196.

URL: http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/publications/sp_STATISTIKA_4_2014.pdf

A kis- és középvállalkozások (kkv-k) száma 2013-ban Bulgáriában meghaladta a háromezretet, ami az összes cég 99,8%-a. A legelterjedtebbek a 0–9 főt foglalkoztató mikrovállalatok, amelyek 91,9%-át képezik a teljes vállalathalmaznak. A 10–49 főt foglalkoztató kisvállalatok 6,7%-ot, míg a maximum 249 embert alkalmazó középvállalatok 1,3%-ot alkotnak. A bolgár kkv-k fő jellemzője a mikrovállalatok átlagos foglalkoztatottságának különösen alacsony (2 fő) szintje, illetve azok alacsony termelékenysége. A bolgár vállalatok területenként is jelentősen eltérő jellemzőkkel bírnak. A legvonzóbb a kkv-k számára a délnyugati statisztikai régió, míg az ellentétes pólust az északnyugati terület képviseli, ahol a termelő, illetve a szolgáltató tevékenységbe investált nagy értékű tárgyi eszközök mutatója mindössze 4,5%-ot ért el 2013-ban. A cikk címében feltett kérdésre nem fogalmazható meg egyértelmű válasz. Bulgáriában csak néhány szektorban sikerült meghaladni a gazdasági aktivitás 2008-as szintjét, máshol azonban folytatódik a visszaesés. Az áruk előállítását, a szolgáltatások bővítését és modernizációját célzó befektetések hiánya növeli a bizonytalanságot és nem kedvez a vizsgált vállalatok konkurenciaképesség növelésének sem.

TÁRGYSZAVAK: gazdasági válság, kis- és középvállalkozások, mikrovállalatok, Bulgária

BEDECS ÉVA

12/2015

A kutatás-fejlesztés beruházásainak új bemutatása az ESA 2010 szerint a GDP elszámolásában

Josef Falkinger – Christian Leupold: Investitionen in Forschung und Entwicklung: Darstellung eines neuen Bestandteils des Bruttoinlandprodukts laut ESVG 2010

Statistische Nachrichten, 2014. 10. sz. 775–784.

URL: http://www.statistik.at/web_de/static/investitionen_in_forschung_und_entwicklung_080292.pdf

2014 szeptemberében jelent meg Ausztria nemzeti számláinak felülvizsgált elszámolása az ESA 2010 módszertana szerint. A kutatás-fejlesztés (K+F) egy évnél hosszabb ideig hasznosítható eredményeit a GDP eszközszámlái tartalmazzák, azok ráfordításai korábban a jövedelemtermelés folyó termelő felhasználásai voltak. A GDP-számítás felülvizsgált adatsorait az 1995 és 2011 közötti időszakra állították össze, módosított mutatókkal és új területi bontással. Módosultak például Ausztria tartományainak beruházási adatsorai. A K+F eredmények értékelésének alapja rendszerint az új eszköz beszerzésének értéke, de ennek hiányában az intézményi egység saját K+F ráfordításaival számolhatnak. Az elszámolás a sikertelen kutatások, fejlesztések belső költségeit is tartalmazza. A felülvizsgálat kiterjedt a piaci termelők, valamint a kormányzati szervezetek K+F eredményeire, mint a jövedelemtermelésben hasznosítható immateriális eszközökre. Ausztria bruttó állóeszköz-felhasználásában a K+F eredmények részesedése rendszeresen nőtt, 2009-től ezek aránya több mint tíz százalék. Értékük növekedési üteme sokkal nagyobb a piaci termelés intézményeinél, mint a kormányzati szektorban. A felülvizsgált GDP 1995. és 1996. évi értékét a K+F eredmények új módszertana mintegy 1,5%-kal növelte, a 2011. évi növekmény már közel 2,5%. A vállalatok nettó működési eredménye is nagyobb lett az új eszközkategória következtében, a 2011. évi érték a korábbi elszámolásokét több mint 2%-kal meghaladja. Megnőtt a nemzetgazdaság beruházási rátája és változott az osztrák tartományok beruházási mutatósorozata is, elsősorban a feldolgozóipar vállalatai esetében. A szolgáltató ágazatok 2011. évi K+F alapú beruházásainak egyharmada tartozott a számítógépes szoftvert előállítóhoz, másik egyharmada műszaki, építészeti tervezőkhöz, közel egynegyede a kiadókhoz, és mintegy 17% a nagykereskedelmi intézményi egységek részesedése.

TÁRGYSZAVAK: kutatás-fejlesztés, nemzeti számlák, ESA 2010

NÁDUDVARI ZOLTÁN

13/2015

Adósság és a tökéletlen pénzügyi piacok: a GDP-hez mért névérték esete

Kevin D. Sheedy: Debt and incomplete financial markets: A case for nominal GDP targeting

Brookings Papers on Economic Activity, Spring 2014 Conference. Washington, 2014, Brookings Institution Press. 301–373.

URL: http://www.brookings.edu/~media/Projects/BPEA/Spring%202014/2014a_Sheedy.pdf

A pénzügyi piacok nem tökéletesek, így sok háztartás csak úgy vehet fel kölcsönt, ha elfogadja a hitel-szerződést a visszafizetés rögzített értékeivel. A szerződéskötés idején a háztartás jövedelme még bizonytalan az adósság visszafizetéséhez képest. Emiatt a kockázat nem hatékonyan oszlik meg a megtakarító és az adós között. Olyan monetáris politika javíthatná az ilyen nem tökéletes pénzügyi piac működését, amely a kölcsönszerződés pénzértékben kifejezett előirányzatait a nominális GDP-hez méri. A háztartás nominális jövedelme ezzel elszigetelhető a gazdaság egészének megrázkódtatásaitól, stabil lehetne a viszonyszám az éppen vállalt adósság és az adós háztartás sok év alatt elérhető jövedelme között. A nominális GDP-hez mért adósság révén számottevő súly rendelhető a sokféle súrlódással terhelt környezethez is, ahogy a „beragadt” áruk esetén az inflációs szakpolitikában szokásos. Az árazás súrlódásai optimális monetáris politikával kezelhetők, különösen a termékek, szolgáltatások piacain. A relatív áruk nagy, illetve kilengésekkel járó infláció esetén torzítanak. Az áruk változásai hatással vannak a piaci folyamatok hatékonyságára, közvetlen erőforrás- és időráfordítások szükségesek az áruk kiigazításához. A monetáris politika az inflációs céljával képes közelíteni a gazdaságot az egyensúlyhoz, illetve az egyensúlyt helyreállíthatja, ahogy a rugalmas áruk esetén az elvárható. Másként megközelítve: az inflációs cél meghatározása képes elhárítani, vagy részben enyhíteni azt a súrlódást, amelyet a nominális ár beragadása okoz.

Az ajánlott monetáris politika eszerint kezelhető az adós és a megtakarító kockázatait a nem tökéletes pénzügyi piac viszonyai között. Az optimális monetáris politika jellemzői a szimulált átváltás (trade-off) alapján tervezhetők, becsülhetők a paraméterek a nemzetgazdaság monetáris szakpolitikájának kalibrálásához. Itt dinamikus sztochasztikus makrogazdasági modellt (*dynamic stochastic general*

equilibrium – DSGE) szimulálja az áruk beragadását a nem tökéletes pénzügyi piacon. Ezzel elemezhető az optimális viszonyok egyrészt a piaci folyamatok kormányzati kezelési módjai, másrészt a relatív árak mérlegelt torzításai között.

TÁRGYSZAVAK: adósságszolgálat, árak rugalmassága, inflációs cél, háztartás adóssága, háztartás jövedelme, monetáris politika, GDP-arány, pénzügyi piac, Egyesült Királyság

NÁDUDVARI ZOLTÁN

14/2015

Megvalósíthatósági tanulmány a vállalati statisztikák összekapcsolására

Thomas Hodel: Machbarkeitsstudie zur Verknüpfung von Unternehmensstatistiken

Statistische Nachrichten, 2014. 11. sz. 851–865.

URL: http://www.statistik.at/web_de/static/artikel/machbarkeitsstudie_zur_verknuepfung_von_unternehmensstatistiken_080192.pdf

Az Eurostat projektje keretében a termékek, valamint a szolgáltatások külkereskedelmében résztvevő ausztriai jogi személyek 2011. évi éves adatait elemezték. A különböző gazdaságstatisztikai vállalati mikroadatokat összekapcsolták a statisztikai regiszter egységes azonosítóival. Ausztria Statisztikai Hivatala (*Statistik Austria*) megvalósíthatósági vizsgálatai kiterjedtek az éves szerkezeti (SBS) gazdaságstatisztikát készítő vállalatok teljesítményadataira, azokat összevetették a külkereskedelmi adatgyűjtés szervezeti körével. A bemutatott módszertani vizsgálatok egy újabb EU projekt (*Micro data linking of Structural Business Statistics and other business statistics*) támogatásával 2014–2015-ben folytatódnak.

A projekt célja, hogy a saját kutató-fejlesztő tevékenységet végzők fontosabb adatait összehangolják a külkereskedelmi jelentést készítő szervezeti körével. Az összekapcsolás további feladatként meghatározzák a külkereskedelmi tevékenységük körében a külföldi irányítású rezidens leányvállalatokat, az Eurostat FATS-statisztikája (*Foreign Affiliates Statistics*) módszertanának megfelelően. Az említett gazdaságstatisztikák vonatkozási körei eltérők, ahol az EU tagállamai közötti külkereskedelmi ügyletet csak a küszöbszintnél nagyobb éves érték esetén jelentik.

A módszertani fejlesztés a szervezeti körök éves vállalati adatainak összevetésére SAS-programokat alkalmaz. A projekt terve szerinti teszt sorozat a

2008–2012-es időszakra vonatkozik az itt említett gazdaságstatisztikák mutatóival. A módszertani vizsgálatok kiterjednek továbbá az ausztriai vállalatok demográfiájára, a közösségi innovációs felmérés (CIS) fontosabb mutatóira, valamint az infokommunikációs technológia (IKT) vállalati alkalmazásának idősorára is. A projekt keretében elemzett integrált gazdaságstatisztika elősegíti az EU-tagállamok megfelelő adatainak összehasonlítását, a torzítások méréséklését a külkereskedelmi, az innovációs, valamint a vállalati teljesítményadatok körében.

TÁRGYSZAVAK: külkereskedelmi statisztika, éves szerkezeti gazdaságstatisztika, külföldi irányítású vállalatok, kutatás-fejlesztés, mikroadatok kapcsolása, Ausztria

NÁDUDVARI ZOLTÁN

15/2015

A gazdaságstatisztika és a gazdaság statisztikai módszereinek szemlélete

Richard Hindls – Stanislava Hronová: Economic Statistics or Statistical Methods in Economics?

Statistika: Statistics and Economy Journal, 2014. 4. sz. 67–72.

URL: [http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/en/gc/B00044A20D/\\$File/32019714q4067.pdf](http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/en/gc/B00044A20D/$File/32019714q4067.pdf)

A közgazdasági irányultságú egyetemeken a statisztika oktatása számos népszerű félreértés alanya lehet, ami ártalmasan hathat mind a statisztikára, mind pedig a közgazdaságra.

A gazdaságstatisztika formális alapismeretein túl a gazdaság elemzési feladatait is előtérbe kellene helyezni a csehországi egyetemi oktatásban. Ajánlott mélyebb elméleti és módszertani statisztikai háttér érvényesítése a gazdasági szaktárgyak oktatásában, ahol nagyobb figyelmet kaphat például a közelítés érvényessége, az adatok konzisztenciája, hibásávja stb.

A most alkalmazott statisztikai példatárak többnyire elvont tananyag gyakorlását célzó adatkört tartalmaznak, alig érvényesítik a valóságos gazdasági elemzések feltételeit. A statisztikusokat az egyetem nem kellően készíti fel az elemzésekre. A végzett közgazdász viszont nem igényel megfelelő statisztikai háttérrel a bonyolult folyamatok adatainak megalapozott kezelésére.

A módszertani felkészültség hiánya esetenként rontja a kiadott gazdasági adatok minőségét. Az elemzés csapdáinak oka lehet például, hogy nem mérlegelik a vállalatok jelentett adatainak háttérét,

az árak, az adózás, az árfolyam és más fontos tényezők hatásait az eredményre. Az idősor trendjének elemzését legtöbbször a szoftverre bízzák. Kételemek nélkül elfogadják az inputadatok minőségét, konzisztenciáját. Statisztikai ismeretek hiányában nehezen értelmezhető, hogy a bevitt adatsor mennyire összehasonlítható a tartalommal, az időben és térben kialakult viszonyokkal, az árakkal, a naptári szezonhatással. Az is lehet a torzítás oka, ha a kiigazításhoz elérhető korábbi adatsor nem elég hosszú, illetve túl kevés a megfigyelések száma.

Vizsgálatokat igényel a menüből választható számítógépes statisztikai eljárás elvi alapja is. Az elérhető megoldási mód többnyire erősen leegyszerűsített, előfordul, hogy a következtetés megbízhatósága korlátozott (sok esetben ezt nem is vizsgálják). Az elérhető eljárás a regressziót kínálja függvényként, a korrelációs együttható abszolút értékével. Jól felkészült elemző értékelheti a változók közötti összefüggést, ezek értelmezése eltérő az egyes tudományterületeken. Ami helytálló értelmezés egyes gazdasági folyamatokban, az félrevezető lehet sok egyéb (például társadalmi) elemzési feladatban. A cseh felsőoktatásban a statisztikai módszereket két félévben, heti négy órában tanítják, ez azonban felszínes ismereteket ad, kevés a gyakorlati oktatás.

Nem választhatók el egymástól a közgazdasági egyetemek oktatásában a metodikai háttér statisztikai elméletei, valamint a gazdasági folyamatok statisztikai elemzései. Mindkét ismeretkör lényeges például a makrogazdaság standard mutatóinak összeállításában. Nem elég a tisztán elméleti megfontolás a gazdaság és a társadalom elemzéseiben, sok eset igényel közelítő számítást. Statisztikai becslés is segítheti mutatósorozatok összeállítását például a termelési, a termelékenységi, az inflációs, a foglalkoztatási, a munkanélküliségi stb. folyamatok alakulásáról.

Az oktatási anyagban található statisztikai meghatározás, indexszámítás, amely részben közelítő jellegű adatokat ad a vizsgált gazdasági és társadalmi folyamatok fő tendenciáira. Ott lényeges ilyen eljárás, ahol a folyamatok közérthető mutatóira van szükség. Bár a módszertan megalapozza a gyakorlati elemzéseket, csak kellő egyeztetésekkel lehet megfeleltetni egymásnak az adatok bővülő keresletét és a közzétett mutatókat. Ezeknek az igényeknek felelnek meg például a standard inflációs mutatók az ország, illetve a nagyobb térségek árszintjeinek rendszeres közléseivel. Az egyetemi hallgató úgy minősíti kifogástalannak a kiadott hivatalos statisztikai

kai adatokat, hogy a számítás eljárásairól fogalma sincs, értelmezései tévesek, és a mutatósorozatokat nem megfelelő módon alkalmazza.

TÁRGYSZAVAK: felsőoktatás, statisztikaoktatás, gazdasági elemzés, statisztikai módszer, számítógépes elemzés, társadalomstatisztika, Cseh Köztársaság

NÁDUDVARI ZOLTÁN

Társadalom

16/2015

Az OECD Jobb Élet Kezdeményezés: Milyen az élet? – és a jóllét mérése

Martine Durand: The OECD Better Life Initiative: How's Life? and the Measurement of Well-being *The Revue of Income and Wealth*, 2015. 1. sz. 4–17.
URL: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/roiw.12156/abstract>
DOI: 10.1111/roiw.12156

Jobbá válik-e életünk, és ha igen, honnan tudhatjuk? Mérhető-e a társadalom egészének jólléte ahelyett, hogy egyszerűen csak meghatároznánk a gazdasági növekedést? Vajon tisztességesen oszlik-e meg a jóllét a különböző társadalmi csoportok, mint a fiatalok és idősek, a férfiak és a nők között? És biztosak lehetünk-e afelől, hogy a jobb élet érdekében tett cselekedeteink nem ássák alá a holnapok jóllétét? Ezeket a kérdéseket tette fel a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési szervezet (OECD) főstatisztikusa, amikor bemutatta az intézmény nagyszabású javaslatait a Nemzetközi Statisztikai Intézet (ISI) 2013 augusztusában Hong Kongban rendezett tanácskozásán, a jövedelem és a vagyon kérdéseivel foglalkozó egyesület (IARIW) szekciójában. Ismertetése szerint az OECD egy évtizeden át vizsgálta a kérdést, hogy miként mérhető a polgárok, emberek jólléte, egyben a társadalmak előrehaladása, amikor 2011-ben megszületett a Jobb Élet Kezdeményezés (Better Life Initiative). A vállalkozás tudatosan olyan elemekre összpontosít, amelyek sokat számítanak a hétköznapi embereknek, hiszen az ő életüket alakítják. Ennek megfelelően a jóllét mutatóinak rendszeresen aktualizált készletét tartalmazza, amelyhez folyamatos ellenőrzés és frissítés társul, és amely a *Milyen az élet? (How's Life?)* jelentésben csapódik le. Ezt egy Jobb élet index (Better Life Index) elnevezésű interaktív webalkalmazás egészíti ki. A kezdeményezés emellett számos módszertani és kutatási

projektet is magába foglal, amelyek célja, hogy javítsák a jóllét mérésének információs háttérét.

Bár a jóllét mérése tudományos körökből indult ki, tevékenységei sorába több nemzeti statisztikai hivatal is beillesztette, ami jelzi, hogy polgárjogot nyert, mint a politikai döntéshozók tájékoztatásának egyik módja a hétköznapi polgárokat leginkább foglalkoztató kérdésekről. A jelenlegi jóllét megítélését a jövőbeli esélyek mérlegelése egészíti ki: az egyéni jóllét életminőségből és anyagi feltételekből álló összetevőihöz a jóllét időbeni változásának megfigyelése társul. Ez a fenntarthatóságot jelenti, ami a maga részéről különböző „tőkékre” osztható, például gazdasági, természeti, társadalmi és humán tőkére. Megjegyzendő, hogy az OECD által felállított kereteket mind a jelenlegi, mind a jövőbeli jóllét esetében a világ összes polgárára nézve relevánsnak szánták, így azok korántsem kőbe vésett parancsolatok, hanem nyitottak az esetleges kiegészítő szempontok beemelése iránt.

Az OECD a jóllét mérésében elért legjobb gyakorlatra, a Stiglitz–Sen–Fitoussi-jelentésre, valamint egyeztetések sorozatára alapozva a jelenlegi jóllét mérésének négy megkülönböztető vonását emeli ki. A gazdaság helyett a polgárok (egyének és háztartások) helyzetének, nem pedig a társadalom egészének megfigyelésére összpontosít. A jóllétet továbbá az eredmények, nem pedig a „bemeneti” és „kimeneti” oldal szempontjából kísérli meg megítélni, ezeket az eredményeket pedig mind objektív, mind szubjektív oldalról igyekszik megragadni. A szerző az ivóvíz elérhetőségét hozza fel példaként: relevánsabb mutató lehet az ivóvízzel ellátott lakásokban lakók aránya és a polgárok elégedettsége a számukra elérhető víz mennyiségével és minőségével, mint az ivóvízre fordított kiadások, vagy a lefektetett vízvezetékek hossza. Mivel pedig a polgárok összességének körülményeit vizsgálja, a jóllét eredményei szempontjából a jóllét megoszlását is tekintetbe veszi, különös figyelemmel a korcsoportok, nemek, az egyének társadalmi-gazdasági háttere szerint mutatkozó aránytalanságokra. Végül a jóllét objektív vetületei mellett tekintetbe veszi az egyének szubjektív, azaz harmadik fél által közvetlenül meg nem figyelhető tapasztalatait, és a körülményeiről alkotott ítéleteiket.

A kezdeményezés az anyagi életkörülményeket és az életminőséget tizenegy dimenzióra tagolja, nevezetesen: jövedelem és vagyon, munkahely és keresetek, lakás, egészség, munkaidő és szabadidő